

FACULTAT
D'EDUCACIÓ, TRADUCCIÓ
I CIÈNCIES HUMANES

UVIC | UVIC-UCC

Curs 2018-2019

ENCOMI DE LLORENÇ SOLDEVILA I BALART

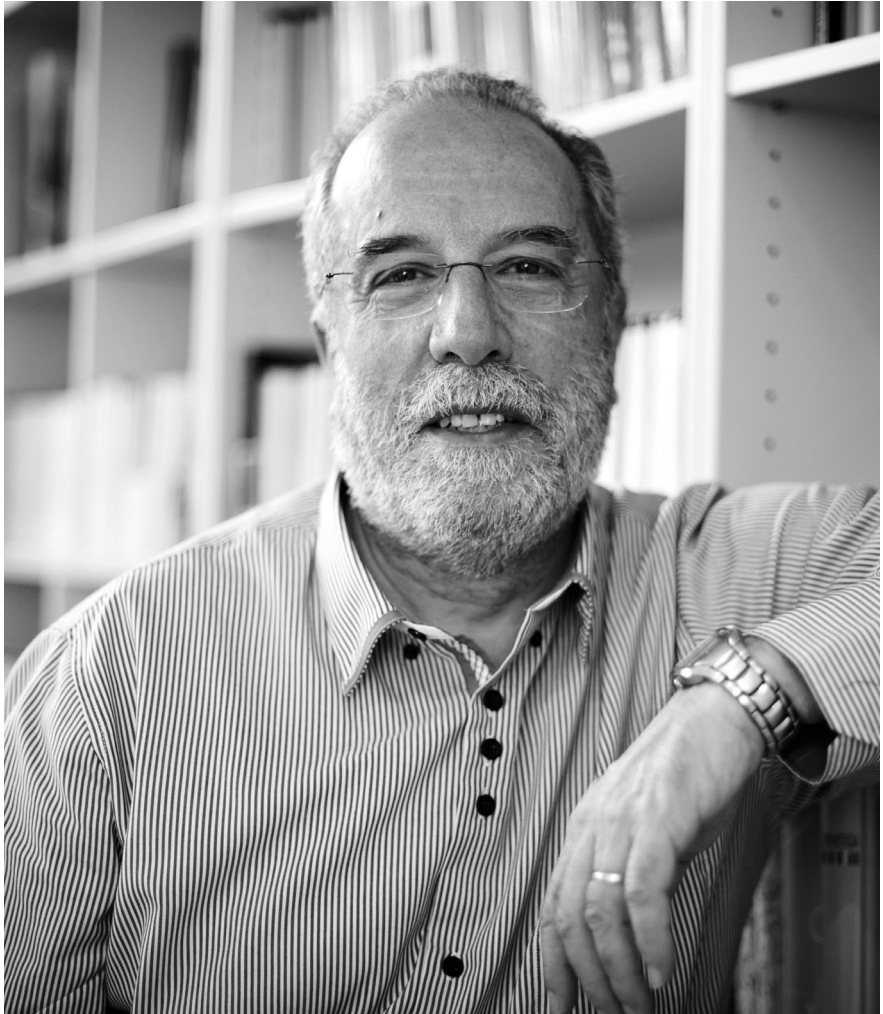
Amb motiu de la seva lliçó de jubilació:

**LA CANÇÓ CATALANA: UNA EINA BÀSICA
DE RENACIONALITZACIÓ (1958-2018)**

Vic, 12 de desembre de 2018

ENCOMI DE LLORENÇ SOLDEVILA i BALART

Professor del Departament de Filologia i Didàctica
de la Llengua i la Literatura

Fotografia: UMEDIA UVic

A firma Llorenç Soldevila que, des de fa anys, la literatura és la seva principal companya de viatge, que l'ajuda a entendre la complexitat de les persones i de la vida. L'apassiona la música, també, i l'art, i la història. De fet, de bon començament encaminà els estudis universitaris cap a l'arqueologia fins que topà, sortosament per a nosaltres, amb Joaquim Molas, el Mestre amb majúscules, que li encomanà l'amor per la literatura. D'aleshores ençà, la simbiosi entre ambdues disciplines ha estat sempre present tant en les seves investigacions com en la docència impartida al llarg de més de quaranta anys. Al pròleg del primer volum de la *Geografia literària* de Llorenç Soldevila Molas diu que «Soldevila, per les seves tres grans passions, la de l'excursionisme, la de la docència i la de la literatura, havia de ser, no sols un paradigma de la geografia literària, sinó també qui havia de donar-li la volta.» I aquí rau el *quid* de la qüestió, en aquest *donar la volta* en el sentit d'anar sempre més enllà, d'amarar-se de coneixement i transferir-lo als que l'envolten, ja siguin estudiants, col·legues o amics.

Els anys 1984 i 1988 respectivament, Soldevila començava a «donar la volta» a la docència de la literatura a l'ensenyament secundari fent rutes literàries amb els estudiants per donar a conèixer autors tan importants com Verdaguer o Pla. La del poeta de Folgueroles passà per Osona, la Garrotxa i Sant Martí del Canigó en el transcurs de tres dies, mentre que la de l'autor d'*El quadern gris* es perllongà al llarg d'una setmana i es desplaçà de Blanes a l'estany de Salses en vaixell i per l'Alt i el Baix Empordà en autocar, per citar només dos punts de l'itinerari. Els fets als quals em remeto s'esdevenien quan el treball interdisciplinari als centres educatius, que tanta forrolla fa actualment, encara es trobava a les beceroles.

De tarannà clarament activista, la totalitat de la seva obra intel·lectual ha estat sempre al servei del país i exercida de manera desinteres-

sada. Que hagi decidit jubilar-se en una data tan assenyalada com és la de l'1 d'octubre no és cosa de l'atzar, com ja es deuen haver figurat. Gràcies a la seva voluntat de servei podem entendre la consecució, en una franja temporal poc dilatada, dels dotze volums d'una geografia literària que abasta de Salses a Guardamar i de Fraga a Maó i en la qual literatura, geografia, història, art i folklore es vinculen i ens ofereixen una visió global i particular alhora del conjunt de l'àrea lingüística.

Després de meditar profundament com podria presentar la trajectòria d'una persona com Soldevila, amb un volum d'activitats tan extraordinari, vaig arribar a la conclusió, amb l'ajuda de companys que, com jo, el seguim de prop, que seria bo de fer-ho a la seva manera, és a dir, en forma de ruta.

La primera parada seria el lloc de naixement, Monistrol de Montserrat. Allí coneix el benedictí pare Morell, que l'introdueix en el món de l'escoltisme, li redescobreix Montserrat i el que representa, i li reforça el sentit de catalanitat. L'any 1968 participa en la creació de la publicació monistrolenca *Art i Esplai*, anys més tard cofunda la revista literària manresana *Faig*, estableix contacte amb Òmnium i comença a fer classes de català. Simultàniament estudia a la Universitat Autònoma de Barcelona, de primer a Sant Cugat del Vallès, on queda enlluernat per Joaquim Molas, amb qui mantindrà una relació d'amistat fins al 2015, any del traspàs del seu mestre. Una mica abans, als anys seixanta, havia descobert la Nova Cançó, un fenomen cultural que li permet endinsar-se en el coneixement de grans poetes de la nostra literatura i que fruitarà, molts anys després, en la tesi doctoral, *La Nova Cançó (1958-1987). Balanç d'una acció cultural* (1993). Vint-i-cinc anys després, decideix dedicar la lliçó de jubilació a la cançó catalana, la qual cosa celebrem.

La parada següent és Terrassa, ciutat en què es professionalitza en la docència. L'any 1979 guanya una plaça a un institut de secundària del Vallès en les primeres oposicions a càtedres de llengua i literatura catalana. Tot seguit —i al costat de Glòria Casals, Manuel Llanas i Ramon Pinyol—, comença a col·laborar amb Edicions 62 en l'elaboració de llibres de text destinats a l'ensenyament d'aquestes matèries (*Solc*, *Nexe*, *Nexe COU*, *Garba* i, simultàniament, en la col·lecció *El Garbell*) en un moment en què els existents eren molt escassos o deficientes. Són obres

que formen part dels records escolars de moltes generacions i mereixen un reconeixement pel fet de ser didàcticament pioneres en diversos sentits.

És a o des de Terrassa on entra en contacte amb escriptors com Anna Murià, Agustí Bartra, Feliu Formosa, Pere Calders, Tísner (amb qui participa al programa de TV3 *Vostè Futja*, esperonat pels alumnes que el repton a presentar-s'hi), Jaume Cabré i Vicenç Villatoro, entre altres, i els presenta a l'aula tal com havia vist fer a Joaquim Molas a la universitat. Crea els premis Agustí Bartra per a tots els instituts de Terrassa, vigents encara avui, i fa la primera ruta dedicada a Verdaguer amb alumnes de batxillerat.

El següent punt soldevilià, si se'm permet la llicència, és Argenton, població on va a viure quan es trasllada a l'institut Alexandre Satorras de Mataró. Aquí té lloc l'eclosió de les rutes literàries amb els estudiants: Verdaguer, Pla, El comte Arnau, Agustí Bartra, o la del Montseny, en què va aconseguir, després de moltes negociacions i algun viatge a Madrid, un helicòpter del ministeri de defensa espanyol, el del president González concretament, per sobrevolar amb els alumnes els llocs literaris de la muntanya d'ametistes que havien recorregut al llarg de vuit dies. Conscient de la importància de l'experiència de la ruta com a material didàctic, entra en contacte amb l'editorial l'Aixernador, que n'hi publica algunes. Poc després es fa càrrec de les col·leccions de pedagogia i literatura d'Edicions de La Magrana, i posteriorment dirigeix la col·lecció de didàctica «Les eines de Proa», de la qual sortiran a llum una setantena de títols de clàssics de la literatura catalana i universal.

El 1995, el Departament d'Ensenyament li encarrega l'organització dels actes centrals de la commemoració del 150è centenari del naixement de Jacint Verdaguer i Àngel Guimerà, que acaba amb més de 1.000 alumnes de tot el país a la plaça de Vic.

Després del recorregut pel Bages, el Vallès Occidental i el Maresme, arribem a la capital d'Osona, Vic, on comença a exercir de professor associat a la Universitat des del 1998. El 1999, arran de la publicació d'una antologia de textos memorialístics *Un temps, un país (1888-1939)*, la Universitat d'Alacant el convida a fer la conferència inaugural del I Simposi sobre Literatura Autobiogràfica, en què presenta un inventari

sobre la memorialística catalana contemporània; d'aleshores ençà, se'l considera un dels referents en l'estudi de la literatura del jo. També cal destacar que és un especialista en Verdaguier, per qui professa una gran passió. Els anys de recerca a l'entorn de la vida i l'obra del poeta dona com a fruit, entre molts d'altres, l'edició crítica de l'obra *Aires del Montseny*. L'any 2003 entra com a associat de la UB i el 2005 ja consta com a professor a temps complet a la UVic, on imparteix docència a Traducció i Interpretació, Publicitat i Relacions Públiques, Periodisme, Comunicació, CAFE, Educació Social, Educació Infantil i Primària, màster i doctorat.

Entusiasme, implicació, dedicació i passió són trets que el distingeixen. Comparteix amb els estudiants el que sap, els en fa participants, i els empeny sempre a qüestionar-se tot allò que els envolta. És un fet que la dita «passar sense pena ni glòria» no és aplicable al seu cas, ans al contrari, ha deixat empremta tant a alumnes com a docents. La *Cursa Verdaguier* als estudis de CAFE o *Vic a la carta*, als graus de Periodisme, Comunicació o Educació Social han quedat implementats en les programacions dels professors que l'han substituït.

Els fonaments de la geografia literària es posen en solfa arran d'una excedència a l'institut on impartia docència, l'any 2004. Comença a vertebrar-la des del Principat, investigant sobre el terreny els espais lligats a autors del cànon literari, com ara Verdaguier, Pla o Rodoreda. Aquesta idea primigènica acaba desembocant en un ambiciosíssim projecte de dotze volums, el primer dels quals, dedicat a les comarques barcelonines, s'edita cinc anys més tard, el 2009. És a partir d'aquesta publicació que, juntament amb un equip interdisciplinari format en el si de la universitat de Vic, endega el portal web Endrets.cat (que en aquests moments consta de 717 autors, amb 4.814 textos inscrits en 2.576 indrets i unes 962.800 paraules repartides per la geografia de la nostra àrea lingüística).

Val a dir que, de bell antuvi, Soldevila participa en tot el procés: escull l'autor, el text, visita el lloc, en fa les fotografies i, quan té suficient material per a l'elaboració d'un llibre, fa els tràmits per a trobar i reunir-se amb un patrocinador, ja sigui particular, empresa, entitat o institució (hi ha hagut de tot al llarg dels deu volums publicats fins ara).

Aquesta metodologia l'ha convertit en un dels màxims coneixedors de la realitat geogràfica i cultural dels Països Catalans, la qual cosa evidenciava quan, a tall d'exemple, cada inici de curs s'interessava pel municipi de residència dels nous estudiants, que després de ser interpel·lats amb un «I vostè, jove, d'on és?» els deixava bocabadats amb la quantitat d'informació que posseeix a l'entorn de persones i indrets de la localitat, normalment molt superior a la dels mateixos nadius.

No cal dir que una altra de les conseqüències d'aquest projecte és que compta amb amics i coneguts pràcticament a cada poble dels Països Catalans: pagesos, botiguers, capellans, lletraferits, professors, alumnes, editors i, evidentment, escriptors, consagrats o no, però que, cito Soldevila, «han completat el panorama amb visions menys conegudes o valorades.[...] perquè si no els hagués tingut en compte hauria donat una realitat literària esbiaixada, incompleta, del tot que conforma la nostra literatura».

Lentusiasme per les rutes és tan encomanadís que en sorgeix la línia *Literatura i territori* del grup de recerca Texlico, que coordina fins al 2017; inspira Alexandre Bataller en la creació de la Xarxa Geografies Literàries 3.0 de la Universitat de València, de la qual Soldevila és membre destacat i representant principal de la UVic-UCC, juntament amb la Universitat de les Illes Balears, la Universitat Rovira i Virgili, la Universitat de Barcelona i la Universitat d'Alacant. Com a tal, fa la ponència inaugural al I Congrés de Geografies Literàries a València, encapçala el comitè organitzador del II Congrés Internacional Geografies Literàries a Vic i ja té força embastat el següent, que previsiblement tornarà a tenir lloc a la capital d'Osona.

La perspectiva del temps permet palesar que aquesta activitat tan diversa —que a voltes podria semblar dispersa, però res més lluny de la realitat—, s'ha anat acoblant peça a peça, talment com les d'un trencaclosques, per acabar conformant una obra tan important com és la Geografia Literària. Aquesta obra dona fe que Llorenç Soldevila no és un investigador especialista d'un sol tema, sinó polifacètic, de múltiples interessos culturals, que no deixa res per verd.

«Ho sap tothom i és profecia» que al costat d'una gran persona n'hi ha una altra que li dona suport, en aquest cas l'Àngels, que ha acompanyat

nyat Soldevila en la seva passió, amb paciència i complicitat. I Manuel Llanas, l'amic amb qui, des que van coincidir a la universitat, comparteix afanys, activitats i dèries i l'opinió del qual respecta i té en compte sempre.

Per acabar, voldria agrair-li el mestratge, la generositat amb què me l'ha transmès, i el contagi d'una passió per la literatura des del mateix moment que ens vam conèixer.

Llorenç Soldevila és un treballador incansable que, sense deixar en cap moment de banda la investigació, ha dedicat gran part de la seva vida a encomanar l'entusiasme per la seva professió en benefici del país. És un mestre de mestres que comença una nova etapa, amb molts projectes, evidentment, que segurament ens menaran a un altre punt d'aquesta ruta inacabada que esperem impacients de conèixer com més aviat millor.

Gràcies, Mestre.

Mia Güell Devesa

Professora del Departament de Filologia
i Didàctica de la Llengua i la Literatura

FACULTAT
**D'EDUCACIÓ, TRADUCCIÓ
I CIÈNCIES HUMANES**

UVIC | UVIC·UCC